

**HYVINVOINNIN,
TERVEYDEN JA
TURVALLISUUDEN
VUOSISUUNNITELMA
2020-2021**

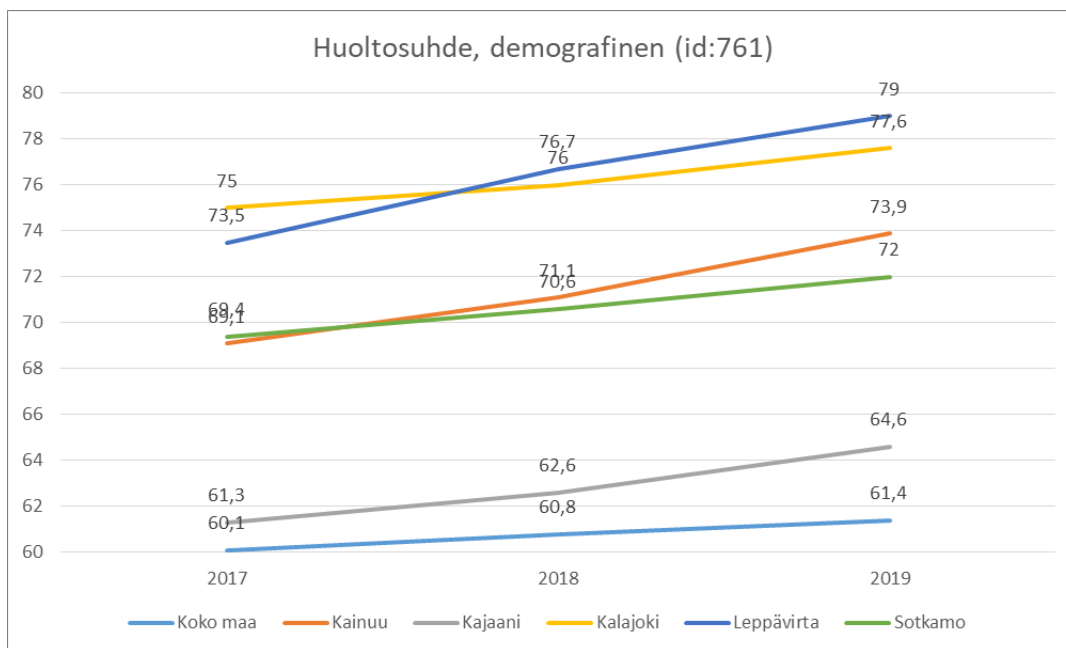
Sotkamolaisen hyvinvoinnin tila vuonna 2019

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 12 § velvoittaa kunnat seuraamaan asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin. Kunnan on seurattava myös palveluissaan toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Valtuustokausittain valmistellaan laaja hyvinvointikertomus. Vuosittain kunnanvaltuustolle raportoidaan kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta tilinpäätöksen yhteydessä. Sen lisäksi toteutettuja toimenpiteitä ja tavoitteiden toteutumista arvioidaan osana seuraavaa vuosisuunnitelmaa.

Tässä vuosisuunnitelmassa 2020–2021 on kuvattu sotkamolaisten hyvinvoinnin yleistila ja päivitetty vuosisuunnitelmaa 2019 siten, että siinä huomioidaan poikkeusaika että alueelliset erityispiirteet. Kuvauksessa on hyödynnetty Sotkamon kunnan laajan hyvinvointikertomuksen 2017–2020 seurattavia indikaattoreita niiltä osin kuin uutta tilastoaineistoa on saatavilla. Näitä tietoja on täydennetty eri asiantuntijoiden näkemyksillä. Vertailualueina käytetään laajaan hyvinvointikertomukseen valittuja kuntia ja alueita (Leppävirta, Kalajoki, Kajaani, Kainuu ja koko maa).

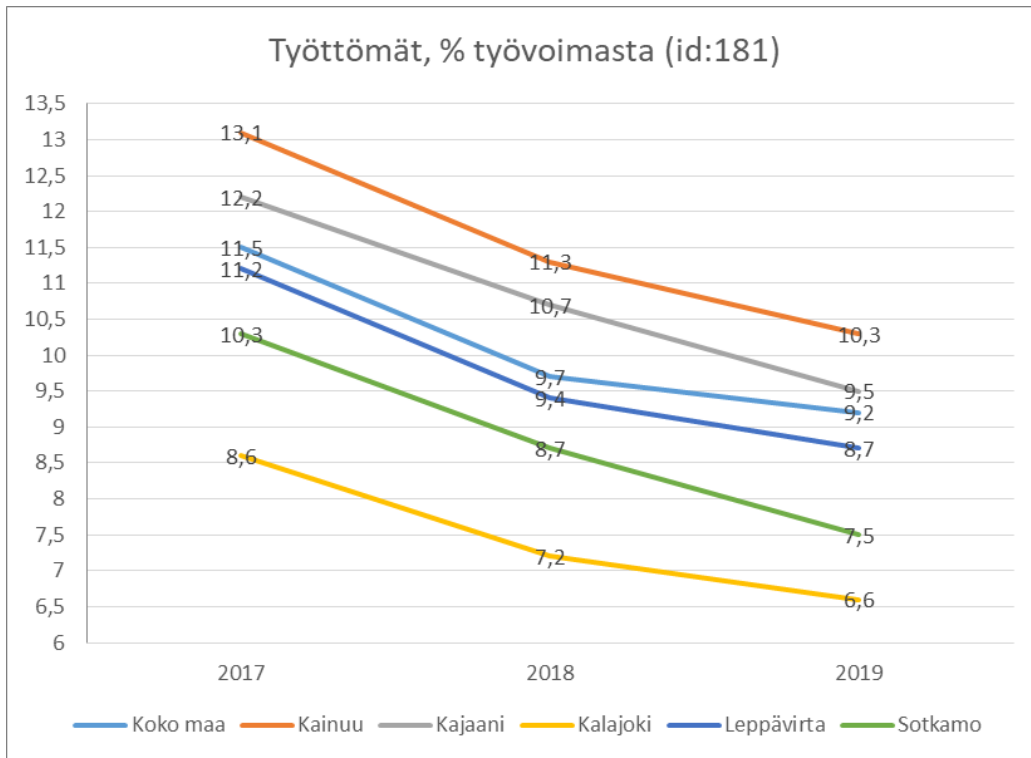
Yleistila

Vuoden 2019 päättyessä Sotkamon väkiluku oli 10 336. Sotkamossa, kuten muilla vertailualueilla koko maata lukuun ottamatta, väestö vähenee. Demografisen huoltosuhteen kehitys Sotkamossa on vertailualueiden mukaisesti nouseva, joskin Sotkamon osalta kasvu on hieman hitaampaa kuin esimerkiksi koko Kainuussa (Kuva 1.).

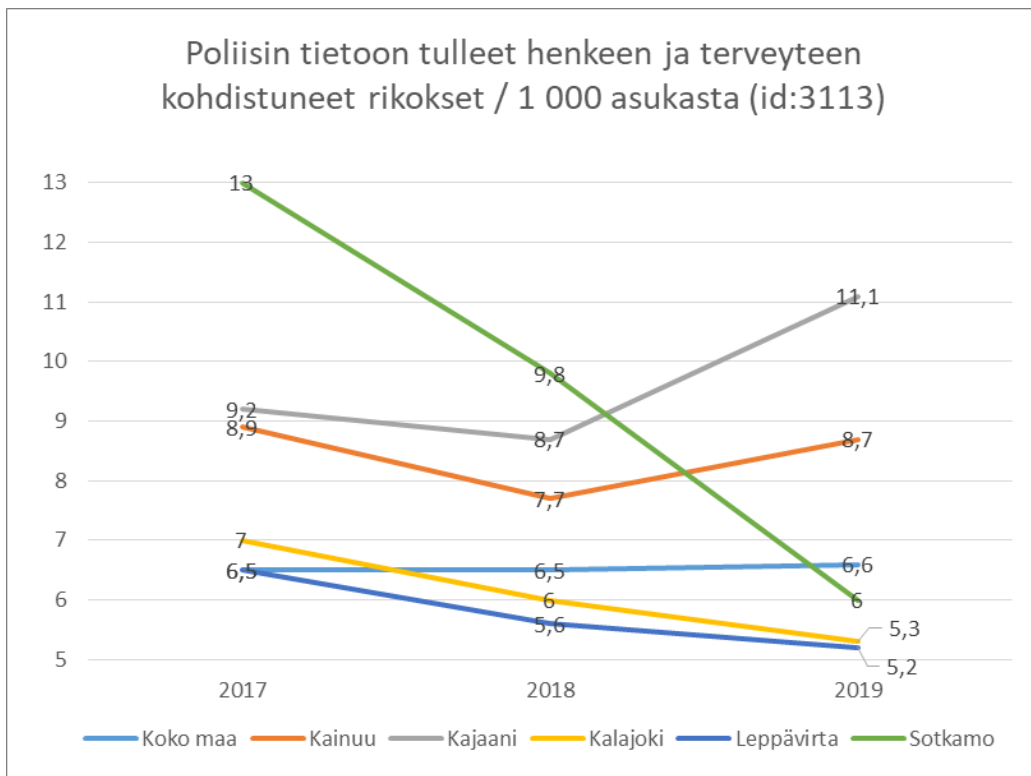
Kuva 1. Demografisen huoltosuhteen kehitys vertailuvuosina. Demografinen huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti.

Sotkamossa työllisyyden positiivinen kehitys jatkuu. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli vuoden 2019 lopussa 7,5 %, kun se vuoden 2018 lopussa oli 8,7 % (Kuva 2.). Työllisyydenhoidon aktiivinen ja vaikuttava toteuttaminen heijastuu myös Kelan työmarkkinatukien kuntaosuuksien määrään vähentävästi.

Kuva 2. Sotkamossa työttömien määrä työvoimasta on vertailualueiden pienimpiä.

Poliisin tietoon tulleiden henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä on Sotkamossa laskenut edelleen (Kuva 3.). Poliisin tietoon tulleiden rattijuopomustapausten määrä on laskenut vuodesta 2018. Huolestuttavaa on, että huumausaineiden käyttö näkyy enenevässä määrin rattijuopomuksissa. Alkoholijuomien myynti on kaikkiin vertailualueisiin nähden runsainta Sotkamossa.

Kuva 3. Poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset. Suuri osa rikoksista ei tule poliisin tietoon. Rikokset kirjataan tekopaikan mukaan.

Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa tarkastellaan erityisesti kouluterveyskyselystä saatujen tulosten perusteella, josta saadaan kuntakohtaista indikaattoritietoa. Kouluterveyskysely toteutetaan peruskoulun 4.-5.- ja 8.-9.- sekä lukion 1.-2.-luokkalaisten. Vuonna 2019 4.-5.-luokkalaisten huoltajille suunnatun kouluterveyskyselyn tuloksia ei ole julkaistu. Tämän lisäksi tarkastellaan myös muita lapsiin ja nuoriin sekä perheisiin liittyvää tietoa mm. Sotkanet -tietokannasta.

Kouluterveyskyselyssä 4.- 5.-luokkalaisten vastasi 195 sotkamolaista lasta vuonna 2019 (kattavuus 87 %). Kyselyn mukaan 4.-5. luokkalaisten osattomuuden kokemus koulu- ja luokkayhteisössä on kasvanut vuodesta 2017 ja kokemus on hieman yleisempää Sotkamossa kuin vertailualueilla. Sotkamolaiset vastaajat kertovat koulun fyysisten olojen häirinneen koulutyötä useammin kuin vertailualueilla ja enemmän kuin aiemmin. Lasten kokema kouluinnostus on laskenut ja koulustressi on yleisempää. Koulukiusaamista on koettu useammin ja vastaajat ovat kokeneet itsensä aiempaa yksinäisemmäksi. Siitä huolimatta lähes kaikki vastaajat ovat kertoneet hänellä olevan vähintään yksi hyvä kaveri. Mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana kokeneiden määrä on kasvanut vuodesta 2017. Vertailualueilla muutokset ovat samansuuntaisia.

Terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi tuntevien osuus on kasvanut. Tästä huolimatta MOVE!-mittausten perusteella sotkamolaisten 5. luokkalaisten fyysinen toimintakyky vaikuttaa parantuneen. Hampaita kahdesti päivässä peseviä 4.-5.-luokkalaisten on vain reilu puolet vastaajista.

Ilahduttavasti lapsien ja vanhempien välinen avoin vuorovaikutus vaikuttaa parantuneen. Aktiivinen osallisuuden ja demokratiakasvatuksen kehittäminen on vaikuttanut positiivisesti 4.-5. luokkalaisten oppilaiden kokemukseen siitä, että he ovat pystyneet vaikuttamaan paremmin koulun asioiden suunnitteluun. Myös kouluterveystarkastusta koskevat indikaattorit ovat parantuneet. Kuraattorin ja kouluterveydenhoitajan palvelut koetaan olevan aiempaa paremmin saatavilla.

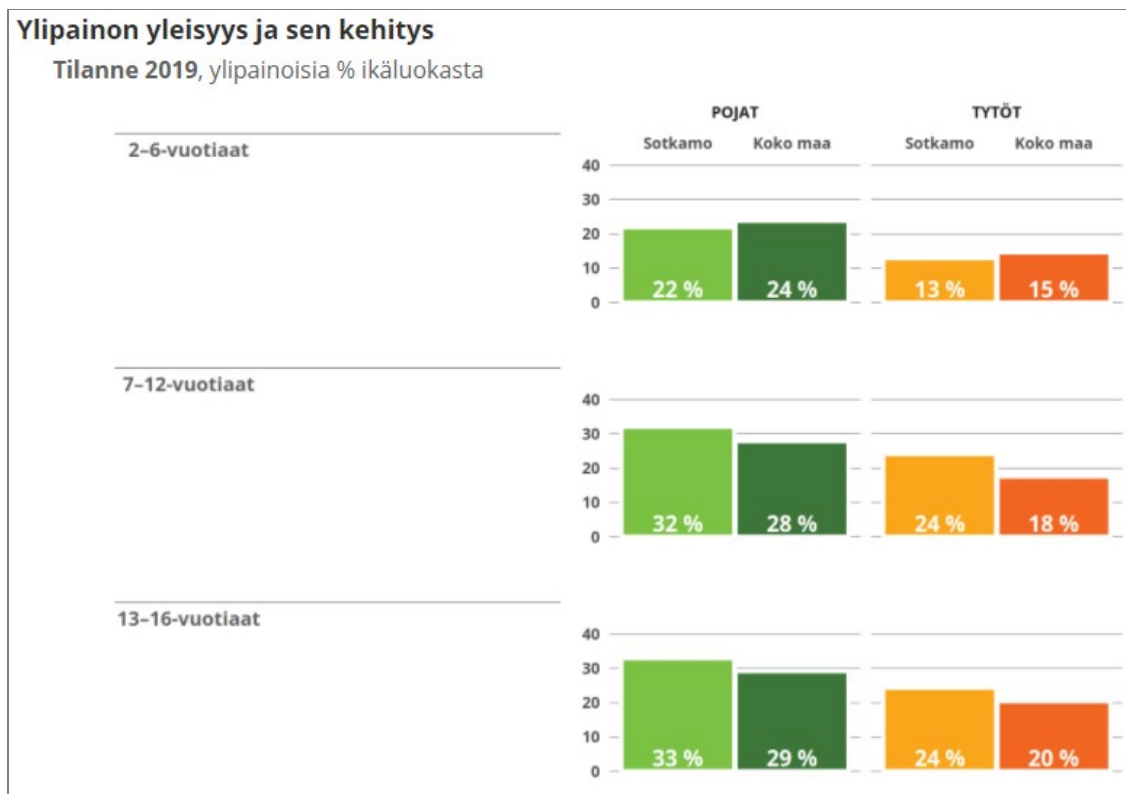
Vuoden 2019 kouluterveyskyselyssä sotkamolaisia 8.-9.-luokkalaisten vastasi 149 oppilasta (kattavuus 68 %). Kyselyn tuloksista on havaittavissa etteivät vastaajat koe olevansa enää yhtä vahvasti osa koulu- eikä luokkayhteisöä. He eivät myöskään pidä koulunkäynnistä yhtä usein kuin vuonna 2017. Näiltä osin tulokset mukailevat pääsääntöisesti vertailualueita. Myös koulu-uupumus ja vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu erityisesti tyttöjen keskuudessa on lisääntynyt. Huolestuttavaa on myös koulukiusaamisen lisääntyminen.

Sotkamolaisten nuorten harrastamisen aktiivisuus näkyy kouluterveyskyselyssä, sillä lähes jokainen 8.-9.-luokkalaisten kertoo harrastavansa jotain, mikä on eniten kaikista vertailualueista. Demokratiakasvatusta ja osallisuuden kehittäminen perusopetuksessa näkyy myös kouluterveyskyselyn vastauksissa. Yläkoululaiset kokevat osallisuutta aiempaa enemmän erityisesti koulun asioiden suunnittelussa ja yleisesti parantuneena vaikutusmahdollisuuksina.

Myönteistä kehitystä on havaittavissa myös tupakkatuotteiden tai sähkösavukkeiden käytön osalta sillä 8.-9.-luokkalaisten ko. tuotteiden käyttö on vähentynyt eikä nuuskan käyttäminen ole juurikaan lisääntynyt. Tosi humalassa kerran kuukaudessa olevien määrä on laskenut merkittävästi. Raittiiden nuorten määrä on hieman kasvanut ja erityisesti tyttöjen humalajuominen on vähentynyt. Laittomien huumeiden kokeilut eivät vaikuta lisääntyneen. Vuonna 2019 noin 8 % sotkamolaisista 8.-9.-luokkalaisten kertoo kokeilleensa laittomia huumeita ainakin kerran. Vertailualueista ainoastaan koko maassa kokeiluja on useammin kuin Sotkamossa, joskin suunta vertailualueilla on ollut pääosin vahvemmin nouseva kuin Sotkamossa.

MOVE!-mittausten perusteella 8. luokkalaisten sotkamolaisten fyysinen toimintakyky on hieman heikentynyt, kun se vertailualueilla on pääsääntöisesti parantunut. Myös kouluterveyskyselyn mukaan sotkamolaiset nuoret kokevat useammin terveydentilansa heikentyneen kuin aiemmin. Erityisesti tyttöjen kokemus omasta terveydentilastaan on huolestuttavaa ja vastaajien huoli on nähtävissä myös mielenterveyteen liittyvissä teemoissa. Tyttöjen kokema vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu on lisääntynyt, kun se vertailualueiden tyttöjen osalta on pääsääntöisesti laskenut.

Huolimatta harrastamisen aktiivisuudesta ylipainoisia lapsia ja nuoria on Sotkamossa enemmän kuin koko maassa keskimäärin (Kuva 4.). Ylipainon ja lihavuuden kehityskaarta tarkastellessa voidaan todeta ylipainon kehittyvän ennen yläkouluikää. Alakouluikäisistä pojista joka kolmas ja tytöistä joka neljäs on ylipainoinen.

Kuva 4. Sotkamolaisten lasten ja nuorten ylipainon kehitys ja yleisyys. Pituus- ja painotiedot perustuvat lastenneuvoloiden ja kouluterveydenhuollon terveystarkastuksissa tehtyihin mittauksiin.

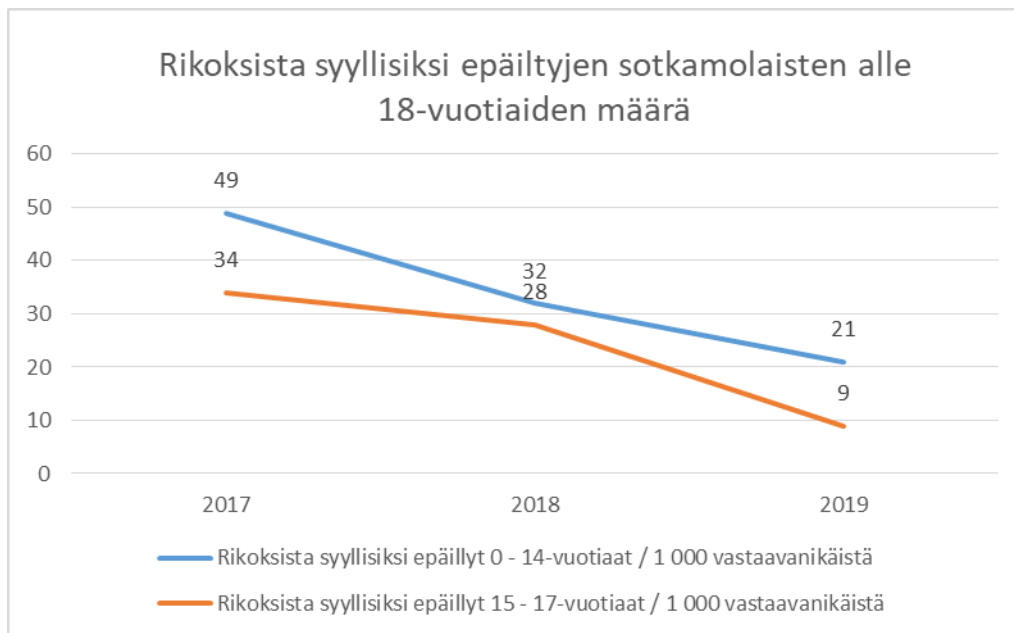
Sotkamon lukiolaisista 117 vastasi kouluterveyskyselyyn vuonna 2019. Heidän kokemus osallisuudesta koulu- ja luokkayhteisöön on vahvaa. Sotkamolaiset eivät pidä aivan yhtä paljon opiskelusta kuin muilla alueilla, mutta koulu-uupumusta sen sijaan ei esiinny yhtä usein. Kouluun liittyvien vaikutusmahdollisuuksien ei koeta olevan yhtä hyvät kuin muualla. Koulukiusaamisen kokemuksia meillä esiintyy vertailualueita enemmän.

Lukiolaisten tupakkatuotteiden tai sähkösavukkeiden käyttö on vähäisempää kuin muualla. Nuuskaa heistä kertoo käyttävänsä päivittäin noin 2,6 % vastaajista, mikä on vähemmän kuin Kainuussa ja koko maassa. Vertailualueista Sotkamossa on vähiten tosi humalaan kerran kuukaudessa juovia lukiolaisia. Laittomia huumeita ainakin kerran kokeilleita oli 4 % vastaajista. Muilla vertailualueilla lukuun ottamatta Kalajokea kokeiluja on enemmän ja koko maassa huomattavasti enemmän. Lukiolaisten poikien rahapelaaminen sen sijaan on yleisempää Sotkamossa kuin vertailualueilla.

Lukiolaiset kokevat oman terveydentilansa vertailualueiden nuoria paremmaksi ja sotkamolaisten lukiolaisten elämäntavat ovat pääsääntöisesti hyvät. Vähintään kaksi viikkoa kestänyttä masennusoireilua ei Sotkamossa lukiolaisten keskuudessa ole yhtä usein kuin vertailualueilla. Myöskään oppilaitoksen fyysisten

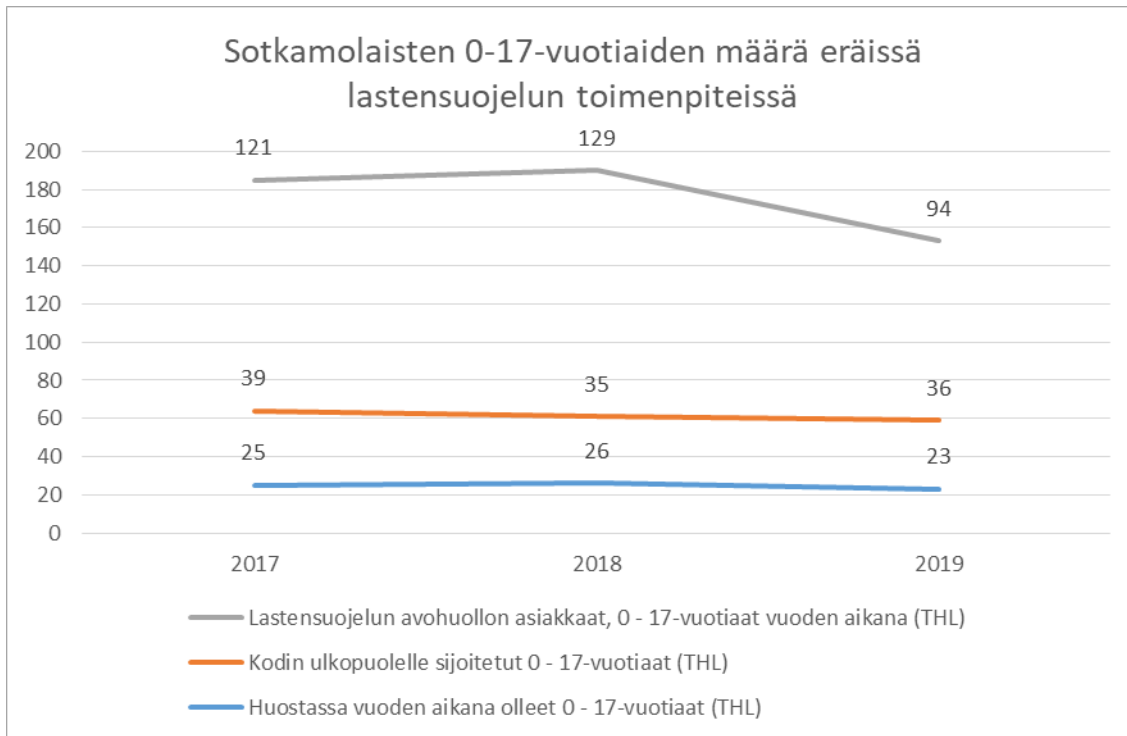
olojen ei koeta häirinneen opiskelua yhtä paljon kuin vertailualueilla. Ilahduttavasti keskusteluyhteys vanhempiin koetaan hyvänä. Aktiivisuus ja osallisuus nousevat esiin myös lukiolaisten osalta positiivisena poikkeamana sillä vastaajista kaikki 1.-2.-luokan lukiolainen kertoo harrastavansa jotain. Missään vertailualueen lukiolaisten vastauksista ei ilmene yhtä aktiivista harrastamista kuin Sotkamossa. Myös yksinäisyys on vähäisempää Sotkamossa kuin muilla vertailualueilla.

Alle 18-vuotiaiden rikoksista syylliseksi epäiltyjen määrä jatkaa laskuaan (Kuva 5.). Alle 14-vuotiaiden osalta kehitys on erityisen positiivinen, joskin ko. ikäisiä rikoksista epäiltyjen osuus vastaavanikäisistä on siitä huolimatta suurin vertailualueisiin nähden. Sen sijaan sotkamolaisten 15-17-vuotiaiden osalta rikoksista epäiltyjen osuus vastaavanikäisistä on vertailualueisiin nähden pienin.

Kuva 5 Sotkamolaisten alle 18-vuotiaiden rikoksista syylliseksi epäiltyjen määrä vertailuvuosina.

Lastensuojeluilmoitusten määrä on pysytellyt samalla tasolla vuodesta 2018. Lastensuojelun avohuollon 0-17-vuotiaiden asiakkaiden määrä on hieman laskenut edelliseltä vuodelta (Kuva 6.). Sen sijaan kodin ulkopuolelle sijoitetut ja huostassa vuoden aikana olleet 0-17-vuotiaiden määrä on Sotkamossa pysytellyt samalla tasolla vertailuvuosina.

Kuva 6. Sotkamolaisten lasten ja nuorten määrä eräissä lastensuojelullisissa toimenpiteissä.

Sotkamossa 16–19-vuotiaat saavat selkeästi harvemmin kuntoutusrahaa kuin vertailualueilla. Nuoren kuntoutusrahan tavoitteena on varmistaa vajaakuntoisen 16–19-vuotiaan nuoren ammatillisen kuntoutumisen käynnistyminen ja toteutuminen, parantaa hänen työllistymisedellytyksiään sekä turvata hänen toimeentulonsa. Näillä toimilla pyritään ennaltaehkäisemään nuorten työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä.

Lasten ja nuorten kanssa toimivat tahot ovat tuoneet esille huolensa lasten ja nuorten hyvinvoinnista Sotkamossa. Perheiden hyvinvoinnin kehityksen kahtiajakaisuus ei vaikuta vähentyneen. Nuorten päihteidenkäyttö, yksinäisyys ja mielenterveyden ongelmat huolestuttavat enenevässä määrin. Poikkeusolot ovat osaltaan lisänneet huolta, mutta koronaepidemian vaikutukset lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin ovat nähtävissä vasta pidemmän ajanjakson kuluttua.

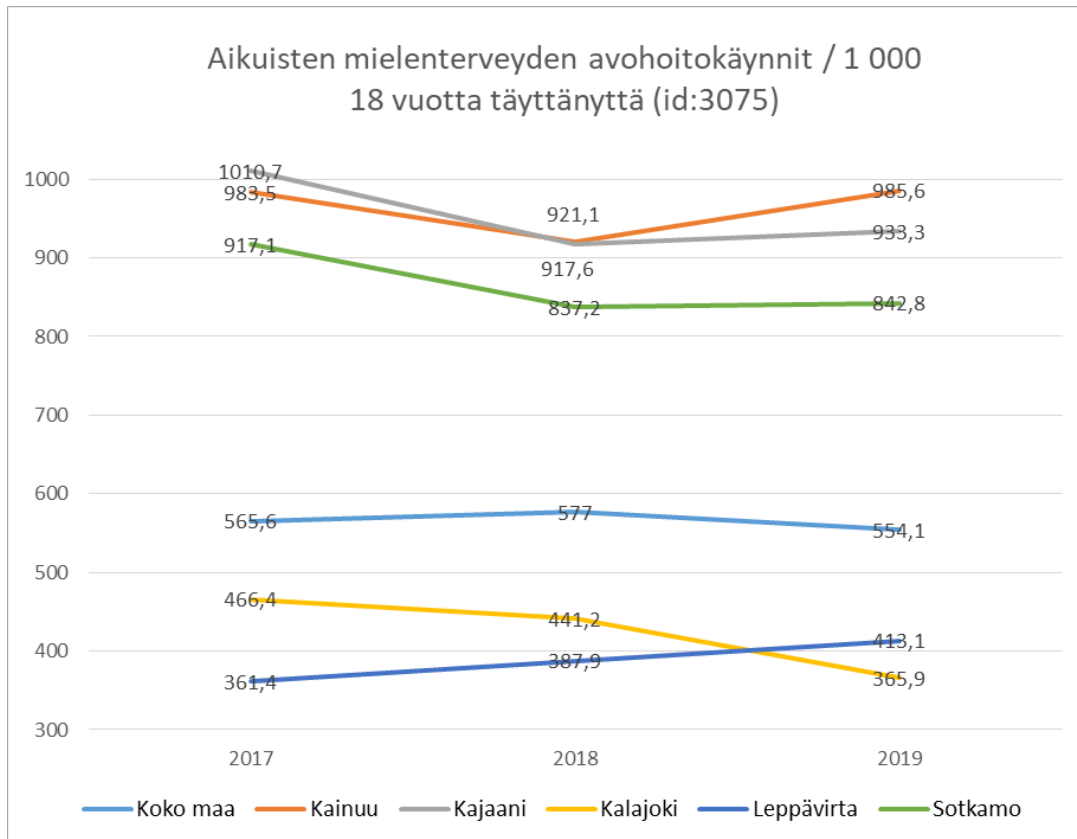
Asiantuntijoiden ja alueella toimivien tahojen näkemysten mukaan lasten ja nuorten etäkouluun liittyvät vaikutukset ovat kahtiajakoisia. Toisilla etäkoulu sujui hyvin. Esimerkiksi ympäristöön liittyvien häiriötekijöiden (kuten keskittymisrauha, kiusaaminen) vähentyminen/poistuminen ja digitaitojen vahvistuminen olivat useiden mukaan etäkouluun liittyviä positiivisia muutoksia oppilaiden arjessa. Sen sijaan yksinäisyyttä koettiin useammin ja arkeen paluun yhteydessä sosiaalisten tilanteiden ongelmat olivat joidenkin osalta jopa kasvaneet.

Perheiden lisääntynyt yhteinen vapaa-aika vahvisti lasten ja nuorten kanssa yhdessä tekemistä ja vuorovaikutusta. Perheissä esiintyvät taloudelliset haasteet, etätöiden ja -koulun yhdistäminen aiheuttivat kuormittuneisuutta sekä henkistä väsymistä. Vaikka poliisin tilastoihin päätyviä perheväkivaltatilanteita ei koronakevään aikana ollut aiempaa enempää, henkilö häiriöksi -tehtävät lisääntyivät. Tilastoihin päättämättömien väkivaltatilanteiden on kuitenkin arvioitu kasvaneen poikkeusaikana.

Työkäiset

18–24-vuotiaiden työttömien ja koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden määrä vastaavanikäisestä väestöstä on kääntynyt hienoiseen nousuun Sotkamossa. Perustoimeentulotukea on vuonna 2018 saatu hieman useammin, kuin edeltävänä vuonna. 25–64-vuotiaiden toimeentulotukea saaneiden määrä on vuonna 2019 hieman laskenut edellisistä vuosista. Vertailualueilla Leppävirtaa lukuun ottamatta muutos on ollut niin ikään laskeva.

Kainuun väestön mielenterveyden haasteet kuormittavat myös Sotkamo (Kuva 7.). Aikuisten mielenterveyden avohuoltokäynnit ovat pysytelleet samalla tasolla vuodesta 2018.

Kuva 7. 18-vuotta täyttäneiden mielenterveyden avohoitokäynnit vertailualueilla. Indikaattori ilmaisee perusterveydenhuollon avohoidon mielenterveyskäyntien ja psykiatrian erikoisan avohoitokäyntien yhteenlasketun määrän tuhatta 18 vuotta täyttäneitä kohti.

Sairauspäivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden määrä on hieman noussut. Kainuussa, Kajaanissa ja Leppävirralla työkäinen väestö on saanut sairauspäivärahaa useammin kuin Sotkamossa, Kalajoella ja koko maassa. Sairauspäivärahan määrä kuvastaa pitkittynyttä työkyvyn alenemista ja indikaattoria käytetään ennakoimaan tulevaa työkyvyttömyyttä. Kuitenkin Sotkamossa 25–64 –vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeiden määrä jatkaa laskuaan. Työkyvyttömyyseläkkeen saaminen ilmaisee pitkäaikaista tai pysyvää työkyvyttömyyttä ja pitää sisällään yleisimmät sairausryhmät. Mielenterveyden häiriöt ovat olleet jo vuosia suurin syy työkyvyttömyyseläkkeisiin valtakunnallisesti tarkasteltuna. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavia on Sotkamossa hieman koko maata enemmän, mutta vähemmän kuin Leppävirralla, Kajaanissa tai Kainuussa keskimäärin.

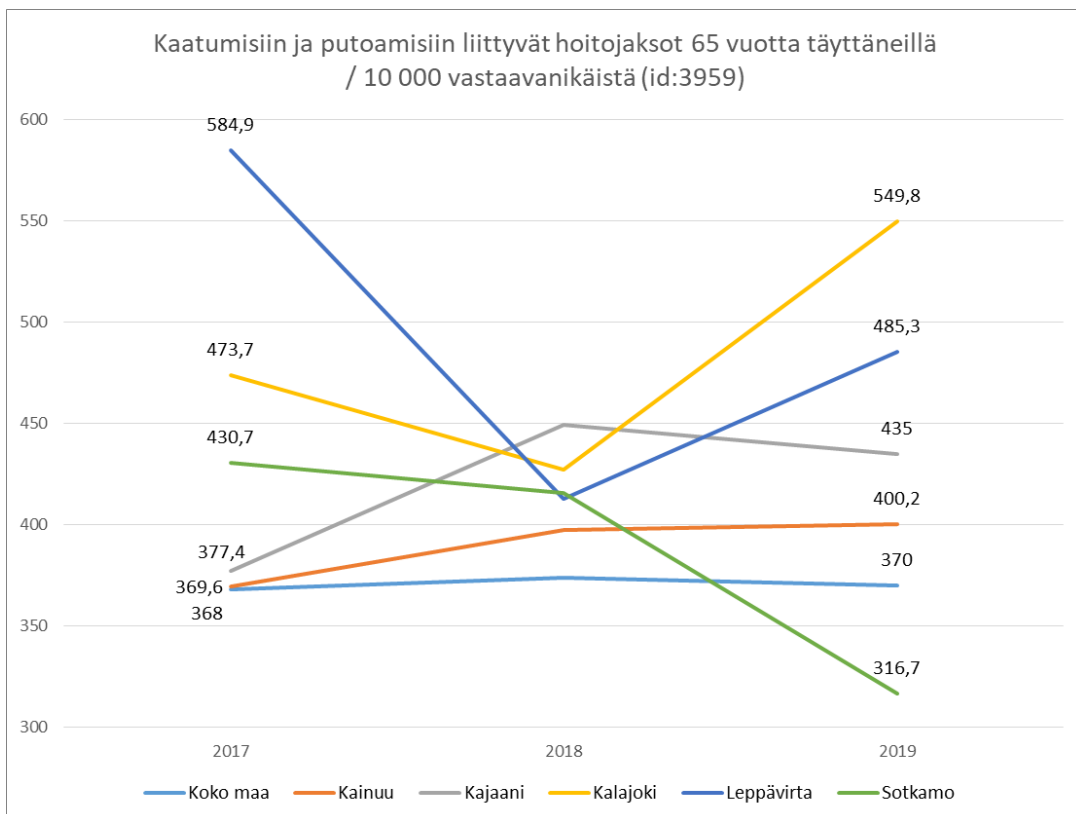
Asiantuntijoiden mukaan mielenterveyteen ja päihteisiin liittyvät ongelmat työkäisillä ovat lisääntyneet poikkeusaikana. Etätö, lomautukset ja tekemisen mahdollisuuksien rajautuminen ovat osalla väestöstä lisänneet päihteidenkäyttöä ja yksinäisyyttä.

Ikäihmiset

Sotkamossa täyttä kansaneläkettä saavien 65-vuotiaita on hieman enemmän kuin muilla vertailualueilla. Kaikilla vertailualueilla Sotkamo mukaan lukien on määrä ollut laskeva. Täyttä kansaneläkettä saavien osuus osoittaa pienituloisuutta eläkeikäisessä väestössä. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65-vuotta täyttäneiden määrässä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vertailuvuosina. Sotkamossa erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja on hieman enemmän kuin koko maassa, mutta vähemmän kuin muilla vertailualueilla. Erityiskorvausoikeuden perusteella voidaan kuvata pitkäaikaissairastavuutta väestössä.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä on jatkanut laskuaan (Kuva 8.). Kotona asuvien 75-vuotiaiden määrä vuoden 2018 loppuun mennessä on laskenut vuodesta 2017. Sotkamon kotihoidon asiakasmäärissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. 75 vuotta täyttäneistä sotkamolaisista 17 % oli säännöllisen kotihoidon piirissä vuonna 2019. Kuntalaiset ovat hyödyntäneet myös palveluseteliä kotihoidon järjestämiseksi. Omaishoitajien rooli on merkittävä kotona asumisen mahdollistajana. Kotihoidon asiakkaiden toimintakyvyn tukemiseen on panostettu, jotta edellytykset kotona asumiseen voitaisiin turvata mahdollisimman pitkään. Ikäihmisen oma halu ja motivaatio ovat ensiarvoisen tärkeitä tekijöitä mahdollistamaan kotona asuminen. Liikkumisella ja sosiaalisilla suhteilla on iso merkitys elämänlaadulle ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Lisäksi asunnon esteettömyydellä, tulevaisuuden suunnittelulla ja apuvälineillä kotona asuminen onnistuu vaikka ikä tuo haasteita toimintakykyyn ja mahdollisesti myös terveydentilaan.

Kuva 8. 65 vuotta täyttäneiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot vastaavanikäisestä väestöstä. Indikaattori ilmaisee vuoden aikana kaatumisen tai putoamisen vuoksi sairaanhoitoa saaneiden 65 vuotta täyttäneiden potilaiden hoitojaksojen lukumäärää.

Korona on vaikuttanut ikääntyvien toimintakykyyn heikentävästi erityisesti niissä tilanteissa, kun toimintakyvyssä on jo aikaisemmin ollut haasteita. Poikkeusaikana sosiaaliset suhteet ovat vähentyneet ja elämän piiri kaventunut.

Vuosisuunnitelman 2019 arviointi

1. Elinvoimainen ja vahva Sotkamo

Työllisyyden hoidon positiivinen kehitys jatkui. Työmarkkinoiden ja talouden hyvä vire sekä kunnan aktiiviset työllisyydenhoidon toimenpiteet vaikuttivat siihen, että vuonna 2019 kunnan osarahoittama työmarkkinatukimaksut pienenivät edelleen.

Yritysasiantuntija on työskennellyt aktiivisesti alueen yrittäjien kanssa. Elinvoimaohjelmaa on toteutettu toimenpiteiden mukaisesti (mm. hankkeet, Etenijä -yrityspalvelusetelin käyttöönotto, toimialojen kasvun tukeminen). Elinvoimaa tukevia investointeja on toteutettu suunnitelmien mukaisesti, näistä mainittakoon Sopalan alueen rakentamisen 2. vaihe, uudet ja kunnostetut lähiliikunta-alueet, uimahallin korjauksen- sekä koulujen uudisrakentamisen valmistelut.

Vuoden 2019 tilinpäätöksen tulos oli poikkeuksellinen ja kertaluontoinen Loiste-kaupoista johtuen. Tilikauden tulos oli 50,3 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Niin ikään myös vuosikate/asukas kohosi 1413€. Talouden tasapainottamisohjelmaa toteutettiin suunnitelmien mukaisesti. Kainuun kuntien tulokertymä ei ole riittävä nykyisellä kulurakenteella toteutettaviin sote-palveluihin. Kunnat ovat yhteistyössä Kainuun Soten kanssa hakeneet keinoja talouden tasapainottamiseen.

Painopisteen toteutuminen vuoden 2019 osalta on varsin onnistunut. Tulevaisuudessa on tärkeä kiinnittää huomiota ennaltaehkäisevään työhön, jotta väestön sairastavuus ei rasittaisi taloutta yhtä voimakkaasti, mitä tähän saakka. Väestön ikääntyminen ja huoltosuhteen heikkeneminen aiheuttavat myös taloudellista painetta kunnissa. Kevään 2020 koronaepidemia aiheuttaa kuitenkin sekä alueellisesti että valtakunnallisesti epävarmuustekijöitä elinvoimalle ja vakaalle kehitykselle.

2. Toimivat, monipuoliset ja houkuttelevat palvelut

Kuntalaisten monenlaisiin asiointiin liittyviin tarpeisiin on vastattu mm. saavutettavuutta ja helppokäyttöisyyttä edistettäessä. Sotkamon kunnan englanninkieliset verkkosivut avattiin kesäkuussa palvelemaan paremmin alueella asuvia vieraskielisiä. Helpommin käytettäviä muita verkkopalveluita on myös kehitetty. Kunnan toimitiloihin liittyen on laadittu pitkäntähtäimen suunnitelmia, joilla pyritään varmistamaan ja parantamaan olosuhteita pitkällä aikavälillä. Lisäksi palveluita on parannettu liikuntapaikkahankkeilla esim. Pohjavaaralla. Asiointiliikenne toteutui suunnitelmien mukaisesti, joskin koronaepidemia hankaloitti ja asetti toiminnalle rajoitteita.

Kansalaisopiston kurseja toteutettiin sivukylillä suunnitelmien mukaisesti. Kaikista kansalaisopiston kurseista vuonna 2019 sivukylillä toteutettiin 14 %. Vuoden 2020 koronaepidemia vaikutti Sotkamon kansalaisopiston toimintaan, mutta tilanne normalisoitui syksyllä joskin opiskelijamäärät eivät ole palanneet ennalleen. Poikkeusaikana kansalaisopistossa on lisätty erityisesti etäopetusta.

Kirjaston omatoimisuuden kehittämistyö perustuu tällä hetkellä pääsääntöisesti verkkokirjaston mahdollisuuksiin ja lainausautomaatin käyttöön. Uuden kirjastorakennuksen suunnittelussa voidaan huomioida omatoimisuus laajemmin. Opetus- ja kulttuuriministeriöltä haettiin avustusta uuden kirjastoauton hankintaan, jossa huomioitiin toiminnan eri variaatiot mm. haja-asutusalueen palvelemiseksi. Rahoituspäätös oli kielteinen.

Kunta haki järjestotaloon liittyvää hankerahoitusta Elävä Kainuu Leaderiltä kuitenkin avustusta saamatta. EKL:n mukaan avustus tulee hakea järjestön tai yhdistyksen toimesta. Vuonna 2020 perustettu kirkonkylän kyläyhdistys on suunnitellut hakevansa järjestöaloavustusta.

Painopisteeseen suunnitellut toimenpiteet on toteutettu täysimääräisinä suunnitelmavuonna. Huomiota on kiinnitettävä digipalveluiden kautta saavutettavuuden ja kuntalaisten sähköisten palveluiden parantamiseen. Liikunta- ja harrastemahdollisuuksien yhteydessä tulee kannustaa järjestöjä toteuttamaan monipuolista, ei-kilpailullista liikuntatarjontaa.

3. Asukkaiden hyvinvointia tukevien toimien lisääminen ja pahoinvoinnin ennaltaehkäisy

Sotkamon kunnan esimiesosaamista on kehitetty mm. kognitiivisen ergonomian työpajakokonaisuudella. Myös ajankohtaista etäjohtamiseen liittyvää koulutusta on ollut tarjolla esimiehille. Henkilöstön hyvinvointia on vahvistettu harrastetoimintaa tukemalla mm. edullisten harrastelippujen ja ePassin muodossa. Tämän lisäksi kehityskeskusteluita on tehty, joissa myös koulutustarpeita on kartoitettu. Työyhteisön hyvinvointia, toimivuutta ja ilmapiiriä mitattiin Parempi työyhteisö -kyselyllä, josta Sotkamon kunta sai keskimääräistä paremmat tulokset. Sotkamon kunta haki hankerahoitusta Kevalta työyhteisön kehittämiseen liittyen saaden myönteisen päätöksen loppusyksystä 2020.

Liikuntaneuvontaa ja elintapaohjausta on toteutettu suunnitellusti. Vesote-hankkeen aikana pilotoituja toimintamalleja kehitettiin ja vahvistettiin yhteistyössä fysioterapian kanssa. Poikkeusaikana ohjausta ja neuvontaa toteutettiin etänä.

Tutkimustulosten hyödynnettävyys on vahvistunut toiminnan kehittämisessä. Mm. uudisrakentamiseen liittyvässä suunnittelutyössä on hyödynnetty olemassa olevaa tietoa esimerkiksi energiatehokkuudesta.

Lasten ja nuorten terveysliikuntaa on edistetty mm. kohdistetuilla liikuntamahdollisuuksilla (koulukerhot), reittien ja liikuntapaikkojen kunnostuksella sekä erilaisin tapahtumin. Koronatilanne pakotti toimintaa mukautumaan ja joitakin suunniteltuja tilaisuuksia jouduttiin peruuttamaan tai mukauttamaan siten miten alueellinen koronatilanne on sallinut niitä pidettävän.

Kirjaston e-aineiston käyttö on lisääntynyt mm. poikkeuskevään myötä. Koronan aiheuttaman kirjastosulun vuoksi e-aineistoresursseja lisättiin merkittävästi. Lasten ja nuorten lukuinnostusta on pyritty vahvistamaan koulujen ja varhaiskasvatustyöyksiköiden kirjastoautokäynnein. Poikkeuskeväästä huolimatta vaikuttaa siltä, että lapset ja nuoret ovat säilyttäneet lukuintonsa. Kirjaston erilaisia palveluja on toteutettu normaaliaikana suunnitelmien mukaisesti ja kehitetty olemassa olevien resurssien mahdollistamalla tavalla. Poikkeusaikana kirjaston rooli kuntalaisten hyvinvoinnin edistäjänä todettiin mm. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan yleisten kirjastojen tekemässä kyselyssä.

Huolimatta alle 30-vuotiaiden parissa tehdystä työllisyyttä edistävästä toimista ja muista nuorille aikuisille suunnatuista palveluista nuorisotyöttömien 18-24-vuotiaiden määrä ei ole laskenut. Toimenpiteitä kohderyhmien tunnistamiseksi ja ohjaamiseksi tulee edelleen tehostaa yhteistyössä TE-palveluiden ja Kainuun soten välillä, ja lain velvoittamat aktivointisuunnitelmat tulee saattaa ajan tasalle. Asiakkaat tarvitsevat mm. moniammatillisia sosiaali- ja terveydenhuollon hoidollisia palveluita, kuntoutusta sekä työllistymisen edellytysten tarkempaa selvitystä tuekseen. Kunnan työllisyydenhoidon ESR -hankkeet ja nuorten palvelut ovat työllisyydenhoidossa palveluntuottajan asemassa tällä hetkellä. Tällä hetkellä asiakkaiden ohjauksesta näihin palveluihin vastaavat pääosin TE-palvelut, Kainuun sote ja oppilaitokset. Hankkeilla ja nuorten palveluilla on resurssia vastata kasvaviin asiakasmääriin, mutta asiakasohjaukseen tulee kiinnittää huomiota.

Lasten ja nuorten harrastamista on tuettu jakamalla harrastepassia 6-8.-luokkalaisille. Passilla saa etuja tai maksuttomia harrastekokeiluja alueen eri aktiviteeteissa. Vuodelle 2020 16–20-vuotiaille jaettiin 50 €:n arvoinen ePassi, jota he voivat käyttää harraste- ja kulttuuritoimintaan. Määrä nostettiin 100 euroon seuraavalle toimintakaudelle.

Nuorisotyössä on jalkauduttu kouluille. Toimintatapoja on tarkasteltu ja kehitetty kohderyhmä huomioiden. Myös nuorisotyö mukautui koronatilanteeseen tarjoamalla nuorille erilaisia mahdollisuuksia osallistua etänä nuorisotyön toimintaan. Nuorisotyöntekijät ovat kouluttaneet nuuska-agentteja toimimaan nuuskan vastaisessa työssä yläkoululla vuoden 2019 aikana. Muita ehkäisevän päihdetyön toimenpiteitä on toteutettu ohjelmaa mukaillen. Alueen eri toimijoiden

keskuudessa on herännyt huoli erityisesti nuorten huumausaineiden käytöstä. On esitetty arvioita sekä alueellisesti että valtakunnallisesti poikkeusolojen lisänneen päihteenkäyttöä.

Kansalaisopiston Ka-Tu-hankkeessa on pidetty arjen varautumiseen ja turvallisuuteen liittyviä kursseja. Turvallisuuskasvatusta on toteutettu niin ikään nuorisotyössä, joissa on vahvistettu lasten ja nuorten mediataitoja eri menetelmin esimerkiksi verkkonuorisotyössä. Turvallisuutta ja terveyttä lisäävät toimenpiteet ovat toteutuneet suunnitellusti. Sisäilmaongelmiin on reagoitu ja ratkaisuina ovat olleet mm. saneeraukset ja uudisrakentamisen valmistelut.

Hyvinvoinnin edistäjän palkitsemiseen liittyvää suunnittelutyötä on tehty suunnitelmavuonna ja palkitseminen siirtyi seuraavalle suunnitelmavuodelle.

Huono-osaisuuden ja eriarvoisuuden vähentämiseen liittyvien toimenpiteiden osalta voidaan havaita tehtyjen toimenpiteiden olleen pääsääntöisesti onnistuneesti toteutettuja. Siitä huolimatta väestön polarisoitumiskehitys jatkuu ja jopa voimistuu mm. poikkeusaikojen vuoksi. Nuorten pahoinvointiin tulee kiinnittää oikea-aikaisesti ja moniammatillisesti huomiota. Keinovalikoimaa ja tavoitettavuutta tulee laajentaa ja vahvistaa. Myös ennaltaehkäisevän päihdetyön menetelmien hyödyntäminen monialaisesti on tärkeää tavoittaaksemme kohderyhmät riittävän aikaisessa vaiheessa. Alle 30-vuotiaiden työllisyyttä edistävien toimien osalta tulee vahvistua ja nivoutua tiiviimmin alueen palveluihin. Eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyössä on ensiarvoisen tärkeää huomioida poikkeusolojen vaikutukset väestöön ja mukauttamaan palveluita uuteen normaaliin. Muun muassa kirjastopalveluiden käyttömahdollisuus on pyrittävä turvaamaan poikkeusaikanakin tartuntariski minimoiden.

4. Ikäihmisten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin ylläpito

Ikäihmisten liikunta uudistui liikuntapalveluiden siirryttyä osaksi kansalaisopistoa, jonka johdosta erityisliikunnan toteuttamismallit ja palveluvalikoima monipuolistui. Ikäihmisille suunnattuja toimintakykyä edistäviä toimintamalleja kehitettiin ja uusia otettiin käyttöön mm. tarjoamalla vuoden 2020 alussa yli 75-vuotiaille viisi ilmaista uimahallilippua kevään ajaksi. Muuta liikuntapassiin liittyvää suunnittelua jatketaan.

Sivukylillä toteutettiin erilaisia toiminnallisia kansalaisopiston kursseja, joilla vahvistettiin ikäihmisten osallisuutta. Senioripuiston toteuttamiseen haettiin hankeavustusta Elävä Kainuu Leaderiltä, avustuspäätös oli kielteinen. Vanhus- ja vammaisneuvosto on kokoontunut suunnitellusti ja antanut vuoden 2019 aikana kuusi aloitetta.

Liikuntarajoitteisille tarjottava kirjaston kotipalvelu on toteutunut suunnitellusti lukuun ottamatta poikkeusolojen aiheuttamia palvelumuutoksia keväällä.

Esteettömyyteen on kiinnitetty huomiota toimintasuunnitelmissa, uudisrakentamisessa ja korjattavien kohteiden osalta. Kiinteistöissä esteettömyysasiat ovat vaatimuksia jo rakentamismääräystenkin osalta.

Ikäihmisten toimintakykyyn ja hyvinvoinnin edistäjinä omaiset ja kolmannen sektorin toimijat ovat merkityksellisessä asemassa. Kotona-asumiseen liittyviä tukimuotoja tulee turvata, tarkastella ja kehittää edelleen. Kokonaisuudessaan painopisteelle asetettujen tavoitteiden toimenpiteet ovat toteutettu suunnitelmien mukaisesti.

5. Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edesauttaminen

Kuntalaisten osallisuusmahdollisuuksia on lisätty ja asukkaiden mielipiteitä kerättiin mm. lukion rakentamispäätöksen tueksi. Vaikuttamismahdollisuuksien mallin osa-alueita on kartoitettu ja mallintamistyö jatkuu.

Vaikutusten ennakoarviointia on toteutettu virkamiesten päätösten valmisteluvaiheessa niiltä osin kuin päätös on mittakaavaltaan ollut ennakkovaikutusten arviointia edellyttävä.

Asukkaiden osallistumismahdollisuuksien, vaikuttamisen ja palautekanavien tehokkaaseen käyttöön on kiinnitettävä huomiota. Tiedottamista ja viestintää on vahvistettava edelleen.

Hyvinvointisuunnitelma 2020–2021

1. Elinvoimainen ja vahva Sotkamo

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Työllisyyden edistäminen	Tolokkua tukea ja osallisuutta –hankkeen juurrutustyö	Hankeresurssit + kunnan varaama määräraha	Hankkeen toimintamalli osaksi kunnan pysyvää työllisyydenhoitoa
	Työllisyydenhoidon kuntakokeilun käynnistäminen	Työllisyydenhoito	Kuntakokeilun käynnistyminen Työllisyysaste Kykyviisari
Kasvava elinvoima	Asemoituminen alueen uudistuvaan yrityspalveluverkostoon	Yrityspalvelut	Asiakastyytyväisyys Palvelutarjooman kattavuus
	Kirkonkylän Masterplan-suunnitelma	Projektipäällikkö	Suunnitelma tehty
	Matkailutoimialan edistäminen	Matkailuasiantuntija	Rakennetut toimialan edistämistoimenpiteet yhteistyössä VMK:n kanssa
	Huomioidaan koronaepidemian vaikutukset toiminnan suunnittelussa	Kunnanjohtaja/ elinvoimatyöryhmä	Alueelle saadut koronatuuet /-avustukset Sotkamolaisten yritysten määrä
	Elinvoimaa lisäävät investoinnit: tarkoituksen mukaiset, resursseja viisaasti käyttävät ”kertainvestoinnit”	Hallinnon ja teknisen toimiala	Investointien määrä milj. €. Investointien vaikuttavuus pitkällä aikavälillä. Perustetut uudet yritykset, vetovoiman kasvu
Resurssien viisas käyttö	Kunnan ja kuntakonsernin velkaantuneisuus on alle valtakunnan keskiarvon	Koko kuntakonserni	Kunnan ja kuntakonsernin asukaskohtainen lainamäärä on alle valtakunnan keskiarvon
	Uuden talouden tasapainottamis- ja kehittämisohjelman (v. 2021-2025) käyttöönotto	Koko kuntakonserni	Tasapainottamis- ja kehittämisohjelman tavoitteiden toteutuminen
	Kunnan ja kuntakonsernin käyttötalous on tasapainossa	Koko kuntakonserni	Kunnan vuosikate Kuntakonsernin vuosikate
	Kunnan ja kuntakonsernin ylijäämäinen tilikauden tulos	Koko kuntakonserni	Kunnan tilikauden tulos Kuntakonsernin tilikauden tulos

2. Toimivat, monipuoliset ja houkuttelevat palvelut

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kuntalaisten tarpeita vastaavat toimivat ja laadukkaat peruspalvelut	Sähköisten palveluiden kehittyminen ja vaiheittainen käyttöönotto	Kuntaorganisaatio	Käyttöönoton toimenpiteet
	Uuden yläkoulun rakentamisen suunnittelu	Ympäristö- ja tekninen toimiala	Toteutussuunnitelmat valmiit
	Lukion korjaus- ja uudisrakentamisen suunnittelu	Ympäristö- ja tekninen toimiala	Toteutussuunnitelmat 75% valmiit
Monipuoliset liikuntapalvelut ja harrastemahdollisuudet	Rakennetaan Kontinjoen koululle monitoimikaukalo	Ympäristö- ja tekninen toimiala/Liikunta-alueet	Rakennettu kaukalo
	Maastopyöräilyreittien kehittämishanke (reitit, opastus, reittikuvaukset)	Kainuun Liikunta Ympäristö- ja tekninen toimiala/Liikunta-alueet Kansalaisopisto /Liikuntapalvelut	Suunnitelma tehty
	Liikuntapaikkaselvitys	Ympäristö- ja tekninen toimiala/Liikunta-alueet	Selvitys toteutettu
	Lisätään viestintää luontoliikuntamahdollisuuksista	Ympäristö- ja tekninen toimiala/Liikunta-alueet Kansalaisopisto /Liikuntapalvelut	Viestinnän lisääntyminen
Aktiivisten kylien kehittämisen edistäminen	Taataan asiointiliikenteen jatkuminen ja käynnistetään paikallisliikenteen linja-autovuorot	Kunnan varaama määräraha	Asiointiliikenne palvelutaso säilyy Paikallisliikenteen kokeilu käynnistetään
	Kansalaisopiston kurssitarjonta useissa toimipaikoissa mukaan lukien sivukylillä	Kansalaisopisto Kunnan varaama määräraha	Kurssien määrät keskustoissa ja sivukylillä
	Omatoimisuuden kehittäminen uuden kirjaston rakentamisen yhteydessä	Kirjasto	Uudistetut toimintamallit
	Suunnitelma kirjastoauton palveluiden kehittämiseksi	Kirjasto	Suunnitelma tehty

3. Aukkaiden hyvinvointia tukevien toimien lisääminen ja pahoinvoinnin ennaltaehkäisy

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Osaava ja motivoitunut henkilöstö kunnan toimialoilla ja palveluissa	Työyhteisön kehittämishankkeen käynnistäminen	Hankerahoitus Keva + kunta	Käynnistetyt kehittämistoimenpiteet
Huono-osaisuuden ja eriarvoisuuden vähentäminen	Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin haasteiden selvittelytyöryhmän perustaminen ja toimenpiteiden suunnittelu	Sivistyksen toimiala Kainuun sote Hytetu-työryhmä	Selvittelytyö toteutettu Toimenpidesuunnitelma tehty
	Haetaan Lapsiystävälliseksi kunnaksi	Sivistyksen toimiala Hytetu-työryhmä	Hyväksytty toteuttamaan Lapsiystävällinen kunta-mallia
	Mielenterveysosaamisen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa	Hankeyhteistyö	Koulutuksien määrä Osallistujamäärät /perusopetus, -/varhaiskasvatus
	Lasten ja nuorten terveystoiminnan edistäminen	Koulutoimi, kansalaisopisto / liikuntapalvelut Livakka-hanke	Kohdistetut liikuntamahdollisuudet (liikunnalliset koulukerhot) Liikuntapaikkojen määrä, Hankkeet Toimenpiteiden ja tapahtumien määrä
	Huoltajille suunnattu viestintäkampanja lasten ja nuorten ylipainon ennaltaehkäisemiseksi	Hytetu-työryhmä Kansalaisopisto/ liikuntapalvelut Liikaha-hanke	Toteutettu viestintäkampanja
	Kehitetään Suomen harrastamisen mallin Sotkamon toteutusta mm. hankerahoituksin	Perusopetus Nuorisotoimi	Hankerahoitusta haettu Käynnistetyt toimenpiteet
	Tuetaan yläkouluikäisten ja 2.asteen tutkinnon suorittavien harrastamista harrastepassin avulla	Nuorisotoimi Kunta	Jaetut harrastepassit ja valikoiman monipuolisuus Haetut ePassit
	Koulunuorisotyön ja verkkonuorisotyön vahvistaminen	Perusopetus/lukio Nuorisotoimi	Käynnistetyt, uudet toimenpiteet kouluissa
	Ankkuri-toiminta osaksi moniammatillista yhteistyötä	Nuorisotyö Poliisi Sosiaalityö	Käyttöön otettu toimintamalli
	Nuuska-agenttitoiminta jatkuu ja tehostuu yläkouluilla	Nuorisotoimi	Nuuska-agenttien määrä Nuuska-agenttiryhmiä koulutukset
	Alle 30 -vuotiaiden työttömien kontaktointi	Etsivä nuorisotyö Kuntakokeilu TE-toimisto, Kainuun sote	Kuntakokeilun alle 30-vuotiaiden määrä Nuorisotyöttömät Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat

	Maksuttomia kulttuuritapahtumia, kursseja ja luentoja kuntalaisille	Kansalaisopisto ja kulttuuripalvelut	Maksuttomien tilaisuuksien määrä
	Kaikukortti -toiminta jatkuu ja sitä kehitetään monimuotoisemmaksi	Kansalaisopisto/Kulttuuritoimi: Toimintamäärärahat	Alueelliset Kaikukorttien yhteistyötahot Annettujen Kaikukorttien määrä
	Lisätään yhteistyötä Pohjois-Suomen kirjastojen kanssa alueellisen e-kirjaston kehittämisessä	Kirjasto	Kehitetyt toimenpiteet, lainamäärien kasvu
	Turvataan koulujen ja varhaiskasvatustyksiköiden kirjastoautopalvelut	Kirjasto	Kirjastoauton kävijä- ja lainamäärät
Eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen	Lisätään luento- ja kurssitoimintaa etäopetuksen keinoin	Kansalaisopisto	Etäkurssien ja -lentojen määrä
	Liikuntakasvatuksen osaamisen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa	Livakka-hanke Varhaiskasvatus	Järjestetyt koulutukset
	Eri-ikäisten arjen varautuminen ja turvallisuuden edistäminen	Kansalaisopisto Ka-Tu-hanke	Luentojen ja kurssien määrä
	Mediataitojen opettaminen eri menetelmin	Kansalaisopisto Perusopetus/lukio Kirjasto	Toteutuneet ryhmät Osallistujamäärä Tapahtumien määrä
	Lisätään sydänmerkkiaterioiden määrää	Ateriapalvelut	Sydänmerkkiaterioita 98 % aterioista
	Tuetaan lasten ja nuorten lukutaitoa erilaisin palveluin ja kampanjoin	Kirjasto	Lasten ja nuorten aineiston lainamäärät Tapahtumien määrä ja osallistujamäärät
	Kirjastokokoelma tukee asiakkaiden tarpeita sekä elinikäistä oppimista, terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä	Kirjasto	Kirjaston määräraha/asukas Kirjaston sekä kirjastoauton kävijä- ja lainamäärä
	Tiedostetaan metsän terveyshyödyt toiminnan suunnittelussa	Koko kuntakonserni	Metsän terveyshyödyt huomioitu toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa soveltuvin osin
	Hyvinvoinnin edistäjän palkinnon käyttöönotto	Hytetu -työryhmä	Kriteerit muodostettu ja palkinto jaettu
Turvallisuuden lisääminen	Valaistuksen lisääminen ja uusiminen turvallisuutta ja esteettömyyttä lisäämään	Ympäristö ja tekninen toimiala	Sotkanet: Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä/10000 vastaavan ikäisistä
	Esteettömyyden huomioiminen uudisrakentamisessa	Ympäristö ja tekninen toimiala	Toimenpiteiden määrä
Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017-2021	kts. kohta Huono-osaisuuden ja eriarvoisuuden vähentäminen		

4. Ikäihmisten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin ylläpito

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kotona asuvien ikäihmisten itsenäisen selviytymisen ja elämänlaadun edistäminen	Järjestetään erilaisia liikuntatuokioita ikäihmisille ja tuetaan heidän toimintakykyään erilaisin toimenpitein	Kansalaisopisto	Toteutetut tapahtumat
	Ikäihmisten liikuntamahdollisuuksia uudistetaan senioripuisto rakentamalla	Ympäristö ja tekninen toimiala /Liikunta-alueet	Senioripuisto valmistunut
	Osallisuutta lisäävät toiminnalliset kurssit sivukylillä	Kansalaisopisto	Toteutuneet kurssit Osallistujamäärä
	Mahdollistetaan liikuntarajoitteisille tarjottava kirjaston kotipalvelu ja kotiin toimitettava aineisto liikuntarajoitteisille kirjastoauton reitillä	Kirjasto	Asiakkaiden määrä
Esteettömän liikkumisen tukeminen	Kehittämishankkeiden määrä	Ympäristö ja tekninen toimiala Sotkanmaa	Toteutuneet/käynnistyvät hankkeet
Vanhus- ja vammaisneuvoston roolin vahvistaminen vaikuttamisen, osallisuuden ja tiedottamisen foorumina	Ikäihmisiä koskevissa päätöksissä huomioidaan vanhus- ja vammaisneuvoston kanta soveltuvin osin	Vanhus- ja vammaisneuvosto & eri toimielimet yhdessä	Vanhus- ja vammaisneuvostojen kannanottojen määrä

5. Aukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edesauttaminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kuntalaisille osallistumismahdollisuuksien järjestäminen kunnan palveluiden kehittämiseen	Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet mallinnetaan	Kaikki toimialat	Mallit kartoitettu
	Kuntalaisten kuuleminen uutta kirjastoa suunniteltaessa	Kirjasto	Kuuleminen toteutettu Kysely ja ideariihi toteutettu
Vaikutusten ennakoarvioinnin tarkasteleminen ja käyttöönotto päätöksenteon valmistelussa soveltuvin osin	Selvitellään erilaisia vaikutusten ennakoarvioinnin mahdollisuuksia ja sovelletaan niitä virkamiespäätöksissä soveltuvin osin	Sähköinen hyvinvointikertomus -ohjelma tai muu soveltuva menetelmä	Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijoiden osallistuminen valmisteilla olevien päätösten vaikutusten ennakoarviointiin
	Luodaan lapsivaikutusten arvioinnin malli	Kaikki toimialat	Malli tehty

Suunnitelman laatijat

Sotkamon kunnan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyön (HYTETU-) työryhmä

kunnanjohtaja Mika Kilpeläinen

sivistysjohtaja Merja Ojalampi

tekninen johtaja Harri Helenius

talousjohtaja Heidi Pyykkönen

työllisyyskoordinaattori / projektipäällikkö Marjo Leinonen

kunnanvaltuuston puheenjohtaja Jouko Korhonen

Kainuun Soten edustaja kehittäjäsosiaalityöntekijä Anne Tuikka

hyvinvointikoordinaattori Heidi Hanhela

Suunnitelman hyväksyminen

Kunnanhallitus

Tiedoksi kunnanvaltuusto